

ประกาศชวาวนา

ฉบับที่ 3

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 3 ฤดูนาปี 2569 : วันที่ 18-20 สิงหาคม 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่าข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะแตกกอ จากการสำรวจพบการเกิดโรคไหม้ในพื้นที่ อำเภอยางป่าเป้า อำเภอแม่สรวย และอำเภอแม่ลาว และพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในพื้นที่ อำเภอยางป่าเป้า พาน เวียงชัย และเมืองเชียงราย อย่างไรก็ตาม ปริมาณโรคและแมลงศัตรูข้าวที่พบยังอยู่ในระดับต่ำ ยังไม่ถึงระดับความเสียหายทางเศรษฐกิจ และยังไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการเจริญเติบโตของข้าว ภาคเหนือมีฝนฟ้าคะนองกระจายในหลายพื้นที่ และมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง ส่งผลให้แปลงนามีความชื้นสูงและมีน้ำสะสมในบางพื้นที่ จากการสำรวจพบแปลงนาบางแห่งมีร่องรอยการถูกน้ำท่วมและต้นข้าวได้รับผลกระทบจากน้ำในช่วงก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ ยังพบใบข้าวบางส่วนถูกตีกัดแตกหัก และพบวัชพืชขึ้นจำนวนมากในบางแปลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตและการแย่งธาตุอาหารของต้นข้าว สภาพอากาศที่มีฝนตกต่อเนื่องและความชื้นสูงยังเอื้อต่อการเกิดและแพร่ระบาดของโรคไหม้ รวมทั้งเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยและเพิ่มจำนวนของเพลี้ยกระโดดหลังขาว ดังนั้น จึงควรเฝ้าระวังและสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ที่พบโรคและแมลงศัตรูข้าว รวมทั้งติดตามผลกระทบจากน้ำท่วม การทำลายของแมลงกัดกินใบ และปัญหาวัชพืช เพื่อประเมินแนวโน้มสถานการณ์และดำเนินการจัดการได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ดำเนินการสำรวจแปลงนา จำนวน 7 แปลง ในพื้นที่อำเภอยางป่าเป้า อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ลาว อำเภอพาน อำเภอเทิง เวียงชัย เวียงป่าเป้า เมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่าข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ โดยพบอาการของโรคไหม้ในแปลงนาอำเภอยางป่าเป้า และเริ่มพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในพื้นที่อำเภอยางป่าเป้า พาน เวียงชัย และเมืองเชียงราย ซึ่งจำนวนประชากรที่พบยังไม่เกินระดับความเสียหายทางเศรษฐกิจ แมลงศัตรูข้าวที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ และด้งก้น โดยพบร่องรอยการกัดกินใบข้าวบางส่วน ส่วนศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวเต่าตัวห้ำ ตัวดินคอยาว แมงมุมขาสั้น และแมลงปอบ้าน นอกจากนี้ บางแปลงพบร่องรอยการได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมในช่วงที่ผ่านมา และพบวัชพืชขึ้นจำนวนมาก โดยภาพรวมสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูข้าวยังอยู่ในระดับต่ำและยังไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการเจริญเติบโตของข้าว

ลักษณะอาการของโรคไหม้

ลักษณะตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวบริเวณโคนต้น

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลแม่อ้อ อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 10 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีโยนกกล้า เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.637452 ลองจิจูด 99.855751 สำรวจเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2569 เวลา 09.45 น. ท้องฟ้ามีเมฆครึ้ม อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 18.15 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 100.45 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 9.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 2 ตัว ศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 1 ตัว และแมงมุมขาสั้น 3 ตัว สำหรับการใช้อุปกรณ์แมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 42 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 5 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 2 ตัว ตัวงูดินคอยาว 1 ตัว แมลงปอบ้าน 5 ตัว แมลงปอเข็ม 3 ตัว แมงมุมขาสั้น 3 ตัว และแมงมุมขายาว 1 ตัว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่อ้อ อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.542156 ลองจิจูด 99.985010 สำรวจเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2569 เวลา 10.30 น. อากาศร้อนอบอ้าว ท้องฟ้ามีดครึ้ม ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 2) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 38.00 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 67.00 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 14.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 19 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมงมุมขาสั้น 2 ตัว สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 75 ตัว ตั๊กแตนหนวดยาว 2 ตัว ตั๊กแตนข้าวเล็ก 1 ตัว และด้วงกินใบ 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 1 ตัว แมลงปอเข็ม 2 ตัว แมงมุมแมงขาสั้น 5 ตัว แมงมุมขายาว 3 ตัว และตั๊กแตนหนวดยาว 17 ตัว

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลศรี้ง อำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2569
สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 20.057735 ลองจิจูด 100.367493 สำรวจวันที่ 18 สิงหาคม 2569

การเจริญเติบโตของข้าว

ไม่สามารถดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากเกิดน้ำท่วมบริเวณทางเข้าแปลง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่แปลงสำรวจได้

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากเกิดน้ำท่วมบริเวณทางเข้าแปลง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่แปลงสำรวจได้

จุดที่ 4 ตำบลจี้ อำเภอกะเทย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ไรซ์เบอร์รี่ โดยวิธีการหยอดข้าวแห้ง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.707791 ลองจิจูด 100.093742 สำรวจเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2569 เวลา 11.20 น. ท้องฟ้ามีเมฆครึ้ม อากาศร้อนอบอ้าว มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 4) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 10.00 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 70.05 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.20 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 6 ตัว ไม่พบศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 59 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 15 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 3 ตัว แมลงห่อ 1 ตัว และแมลงสิง 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 2 ตัว แมงมุมขาสั้น 2 ตัว และแมงมุมขายาว 6 ตัว

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจี้ อำเภอกะเทย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่น ก.ว.ก.2 โดยวิธีหว่านน้ำตาม เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.222617 long 99.535628 สำรวจวันที่ 20 สิงหาคม 2569 เวลา 10.22 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะตั้งท้อง (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 40.25 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 80.60 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัว และเพลี้ยกระโดดหลังขาว 16 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 24 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 3 ตัว แมลงปอเข็ม 1 ตัว และแมงมุมขายาว 7 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคไหม้ โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 11.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.70 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.893687 long 99.941378 สำรวจวันที่ 18 สิงหาคม 2569 เวลา 14.45 น. อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงแตกกอ (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญสมบูรณ์ปานกลาง พบวัชพืช ได้แก่ หญ้าข้าวเนก และวัชพืชตระกูลกก

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 12.95 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 39.05 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 2.20 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 9 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 22 ตัว และตั๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเขม 7 ตัว และแมงมุมขาขาว 2 ตัว

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 7 ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.832198 long 99.764670 สำรวจวันที่ 18 สิงหาคม 2569 เวลา 15.50 น. อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 7) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 40.25 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 80.60 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

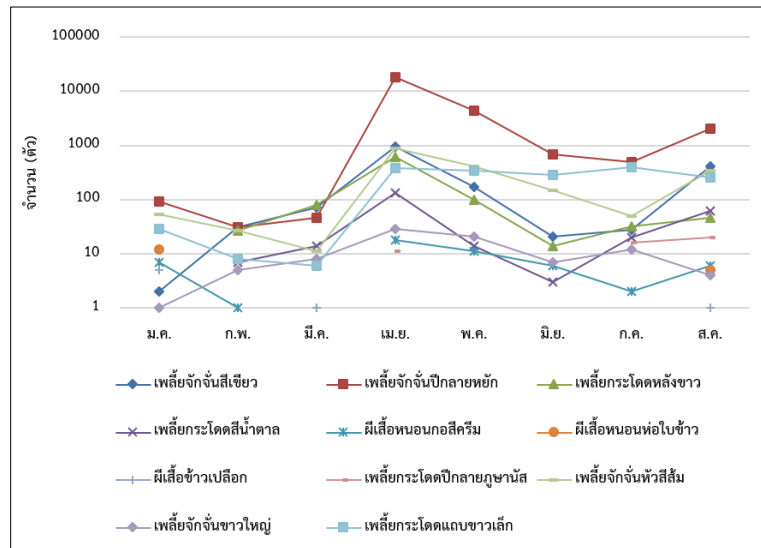
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัว และเพลี้ยกระโดดหลังขาว 16 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 24 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 3 ตัว แมลงปอเข็ม 1 ตัว และแมงมุมขายาว 7 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคไหม้ โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 11.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.70 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

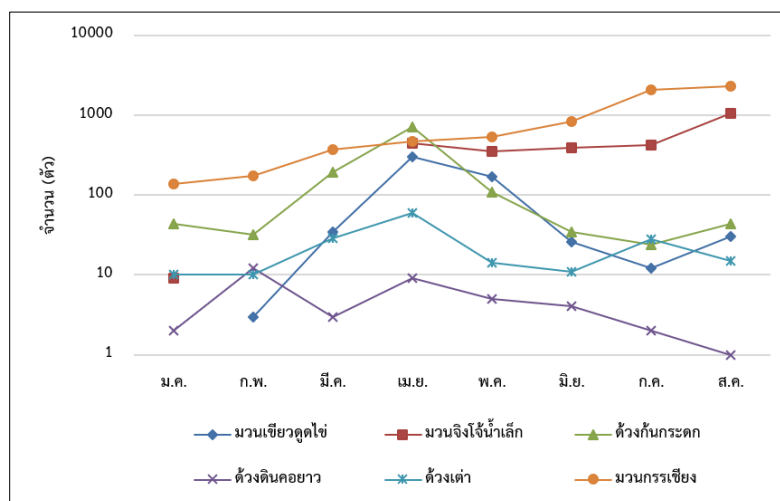

ภาพที่ 7 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก (ภาพที่ 8) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกรรเชียง รองลงมา คือ ตัวงัก กระดก และมวนจิ้งจิกน้ำเล็ก (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ข้าวเตือนภัย...การระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว

โรคไหม้

สถานการณ์การระบาด

จากการสำรวจพบการระบาดของโรคไหม้ในพื้นที่อำเภอแม่จัน อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยระดับความรุนแรงของโรคที่พบยังไม่เกินระดับความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบการเกิดโรคในข้าวพันธุ์ กข21 ข้าวขาวจาปอนิกา ก.ว.ก.2 และสันป่าตอง 1 ปัจจุบันข้าวนาปีในพื้นที่มีระยะการเจริญเติบโตแตกต่างกันตามช่วงเวลาปลูก โดยส่วนใหญ่อยู่ในระยะแตกกอเต็มที่ถึงเริ่มตั้งท้อง จึงยังคงต้องเฝ้าระวังการเกิดและการแพร่ระบาดของโรคไหม้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2569 เป็นต้นมา ภาคเหนือมีฝนตกต่อเนื่องในหลายพื้นที่ และมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง ส่งผลให้แปลงนาที่มีความชื้นสูงและใบข้าวเปียกชื้นเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดและการแพร่ระบาดของโรคไหม้ โดยเฉพาะแปลงที่ปลูกข้าวหว่านแฉ่นหรือใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังโรคอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะข้าวในระยะแตกกอเต็มที่ถึงตั้งท้อง เพื่อป้องกันการพัฒนาของโรคและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไหม้ควรระวังในระยะออกรวง

การป้องกันกำจัดโรคไหม้

หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง หากพบโรคไหม้มีความรุนแรงประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่ใบ หรือพบแผลโรคไหม้บริเวณใบธง ควรพิจารณาใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืชที่ขึ้นทะเบียน เช่น คาซูกาไมซิน (kasugamycin) หรือไอโซโทปโรไลน (isoprothiolane) ส่วน ไตรไซคลาโซล (tricyclazole) แนะนำให้ใช้ในข้าวระยะกล้าถึงแตกกอ โดยควรสลับกลุ่มสารที่มีกลไกการออกฤทธิ์ต่างกัน และใช้อัตรา วิธีการ และระยะเวังก่อนเก็บเกี่ยวตามที่ระบุบนฉลากอย่างเคร่งครัด

เพลี้ยกระโดดหลังขาว

สถานการณ์การระบาด

จากการสำรวจพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในแปลงนาของเกษตรกรเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากช่วงนี้มีฝนตกต่อเนื่องและมีน้ำขังอยู่ในแปลงนาเกือบทุกพื้นที่ ทำให้สภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดด โดยพบตัวอ่อนอาศัยบริเวณโคนต้นข้าว ใกล้ระดับผิวน้ำ อย่างไรก็ตาม จำนวนประชากรที่พบยังอยู่ในระดับต่ำและยังไม่พบความเสียหายต่อแปลงนา นอกจากนี้ ยังพบเพลี้ยกระโดดตัวเต็มวัยบินมาเล่นไฟบริเวณหลอดไฟสาธารณะในหลายพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการเคลื่อนย้ายของประชากรในพื้นที่ จึงควรหมั่นสำรวจและติดตามจำนวนเพลี้ยกระโดดในแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเฝ้าระวังการเพิ่มขึ้นของประชากรและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อข้าวในระยะต่อไป

การควบคุมไม่ให้ขยายพื้นที่การแพร่ระบาด

- ควบคุมระดับน้ำในแปลงนา ไม่ควรขังน้ำไว้ตลอดเวลา ควรระบายน้ำออกเป็นระยะและรักษาดินให้มีความชื้นพอเหมาะ เพื่อลดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพิ่มจำนวนของเพลี้ยกระโดดหลังขาว
- หลีกเลี่ยงการใช้สารป้องกันกำจัดแมลงโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะในช่วงที่พบตัวเต็มวัยชนิดปีกยาวอพยพเข้ามาในแปลงใหม่ ๆ หากประชากรยังไม่ถึงระดับที่ต้องป้องกันกำจัด เนื่องจากอาจทำลายศัตรูธรรมชาติและส่งผลให้ตัวอ่อนที่ฟักออกมาเพิ่มจำนวนได้มากขึ้น
- ใช้สารป้องกันกำจัดแมลงเมื่อประชากรถึงระดับที่ต้องป้องกันกำจัด โดยพิจารณาตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว ดังนี้

ระยะการเจริญเติบโตของข้าว	ระดับการระบาดที่ควรป้องกันกำจัด	สารป้องกันกำจัดแมลงที่แนะนำ
ข้าวอายุ 1-40 วัน	หากพบตัวอ่อนวัย 1-2 มากกว่า 5 ตัว/ต้น	สามารถเลือกใช้ บูโพรเฟนซิน, บูโพรเฟนซิน + ไอโซโทคาร์บ หรืออีโทเฟนพอร์กซ์
ข้าวอายุ 41-60 วัน ระยะแตกกอ	หากพบตัวอ่อนหรือตัวเต็มวัยชนิดปีกสั้นมากกว่า 1 ตัว/ต้น	สามารถเลือกใช้ อีโทเฟนพอร์กซ์, ไดโนที่ฟูแรน, ไพมีโทรีน หรือซัลฟอกซาฟลอรั
ข้าวอายุ 61-80 วัน ระยะตั้งท้อง	หากพบตัวอ่อนหรือตัวเต็มวัยชนิดปีกสั้นมากกว่า 1 ตัว/ต้น	สามารถเลือกใช้ ไดโนที่ฟูแรน, ไพมีโทรีน หรือซัลฟอกซาฟลอรั

ควรเลือกใช้สารเพียงชนิดใดชนิดหนึ่ง สลับกลุ่มสารที่มีกลไกการออกฤทธิ์แตกต่างกัน และใช้เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียน โดยปฏิบัติตามอัตรา วิธีใช้ และระยะเวังก่อนเก็บเกี่ยวที่ระบุบนฉลากอย่างเคร่งครัด